

Väljaandja: Riigikogu
Akti liik: seadus
Teksti liik: algtekst
Jõustumise kp: 01.01.2008
Avaldamismärge: RT I 2007, 25, 130

Välja kuulutanud
Vabariigi President
12.03.2007 otsus nr 131

Elatisabi seadus

Vastu võetud 21.02.2007

§ 1. Seaduse eesmärk ja reguleerimisala

(1) Käesolev seadus sätestab lapsele, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust, elatisabi saamise tingimused ja korra kohtumenetluse alustamise korral ning reguleerib riigi makstud elatisabi sissenõudmist lapse ülalpidamiseks elatist maksma kohustatud vanemalt ja alusetult makstud elatisabi tagasinõudmist.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

§ 2. Elatisabi saama õigustatud isik

(1) Õigus elatisabile on käesolevas seaduses sätestatud tingimustel alaealisel lapsel, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust või ei tee seda perekonnaseaduse § 61 lõikes 4 nõutavas ulatuses.

(2) Elatisabile on õigus:

- 1) Eesti alalisel elanikul;
- 2) Eestis elaval välismaalasel, kellel on tähtjaline elamisluba või kes viibib Eestis välismaalaste seaduse § 5¹ lõikes 2 sätestatud alusel;
- 3) tähtjalise elamisõiguse alusel Eestis elaval välismaalasel.

(3) Õigust elatisabile ei ole lapsel, kellele samalaadset elatisabi maksab mõni teine riik.

(4) Elatisabi makstakse vanemale, kes taotleb kohtult elatise väljamõistmist ja kelle kasuks on tehtud käesoleva seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud kohtulahend.

§ 3. Elatisabi maksmise tingimused

(1) Elatisabi makstakse:

- 1) lapse elatisnõude maksekäsu kiirmenetluse korral kohtu makseettepaneku määruse alusel või
- 2) vanemat elatist maksma kohustava hagi tagamise abinõu rakendamise määruse (edaspidi *hagi tagamise määrus*) alusel.

(2) Elatisabi makstakse 90 päeva jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud makseettepaneku määruse või hagi tagamise määruse tegemisest.

(3) Elatisabi makstakse, kui taotleja lapsele, kellele vanem elatisabi taotleb, ei ole varem elatisabi makstud.

(4) Elatisabi saamine ei välista ega piira muude toetuste määramist ja maksmist.

§ 4. Elatisabi määr ja finantseerimine

(1) Elatisabi finantseeritakse riigieelarvest.

(2) Elatisabi arvutamise aluseks on igaks eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud lapsetoetuse määr.

(3) Elatisabi päevamäär on üks kolmandik lapsetoetuse määrast.

§ 5. Elatisabi taotlemine

(1) Elatisabi taotlemiseks esitab käesoleva seaduse § 2 lõikes 4 nimetatud isik (edaspidi *taotleja*) taotluse Sotsiaalkindlustusameti pensioniametile (edaspidi *pensioniamet*). Elatisabi taotluse esitamise ja läbivaatamise osas kohaldatakse riiklike peretoetuste seaduse § 16 lõikes 4, § 17 lõikes 4 ja §-s 18 sätestatud.

(2) Elatisabi saamiseks esitab taotleja pensioniametile järgmised dokumendid:

- 1) avaldus;
- 2) isikut tõendavate dokumentide seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud dokument;
- 3) makseettepaneku määrus, kui elatisabi taotletakse käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punkti 1 alusel;
- 4) hagi tagamise määrus, kui elatisabi taotletakse käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punkti 2 alusel.

(3) Elatisabi taotlemise avalduses märgitakse:

- 1) elatisabi saama õigustatud isiku nimi, isikukood või sünniaeg ja aadress;
- 2) taotleja nimi, isikukood või sünniaeg ja aadress;
- 3) elatisnõude võlgniku (edaspidi *võlgnik*) nimi, isikukood või sünniaeg ja võimalusel aadress;
- 4) taotleja selgelt väljendatud taotlus;
- 5) kinnitus käesoleva seaduse §-s 2 sätestatud tingimuste täitmise kohta.

(4) Elatisabi taotlemise avalduse võib pensioniametile esitada elektrooniliselt, digitaalallkirjaga allkirjastatuna.

(5) Elatisabi taotlemise avalduse vormi [kehtestab sotsiaalminister](#).

(6) Pensioniametile esitatavad välisriigi dokumendid peavad olema legaliseeritud. Pensioniametile esitatavad välisriigi kohtulahendid peavad olema Eestis tunnustatud ja täidetavaks tunnistatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku või muu asjakohase õigusakti kohaselt.

(7) Elatisabi määratakse, kui taotlemiseks vajalikud dokumendid on esitatud 30 päeva jooksul arvates makseettepaneku määramise tegemisest või elatist maksuma kohustava hagi tagamise määramise tegemisest.

§ 6. Elatisabi määramine

(1) Elatisabi määramisele kohaldatakse riiklike peretoetuste seaduse § 22 lõigetes 1–3 sätestatud.

(2) Elatisabi määramise või sellest keeldumise otsuse teeb pensioniamet 15 tööpäeva jooksul arvates avalduse ja kõigi nõutavate dokumentide saamisest.

§ 7. Elatisabi väljamaksmine

Kui taotlus esitatakse kuu 15. või varasemal päeval, makstakse elatisabi taotlemise kuule ja sellele järgnevale kuule vastav osa elatisabist välja avalduse esitamisele järgneval kuul. Avalduse hilisema esitamise korral makstakse ülejäägnisel kuul nii väljamaksmise kuule kui ka sellele eelnenud perioodile vastav osa elatisabist. Järgmised maksed tehakse järgmisel kuul väljamaksmise kuule vastavas elatisabi suuruses.

§ 8. Elatisabi maksmise lõpetamine

(1) Pensioniamet lõpetab elatisabi maksmise enne käesoleva seaduse § 3 lõikes 2 nimetatud tähtaja möödumist:

- 1) kui hagi tagamise määrus, millega vanemat kohustati elatist maksuma kohtumenetluse ajal, on tühistatud;
- 2) kui kohtumenetlus elatisnõudes on lõpetatud, välja arvatud juhul, kui elatis on välja mõistetud;
- 3) kui ilmneb, et elatisabi saamise tingimused ei olnud või ei ole enam täidetud;
- 4) võlgniku surma korral.

(2) Kui võlgnik väidab, et ülalpidamiskohustust ei ole tekkinud, ülalpidamiskohustus on täidetud või esitab elatisnõudele muu vastuväite, lõpetab pensioniamet elatisabi maksmise üksnes käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–3 sätestatud tingimustel.

(3) Pensioniamet tunnistab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud aluste ilmnemisel elatisabi määramise otsuse kehtetuks.

§ 9. Elatisabi saaja kohustused

(1) Vanem, kellele elatisabi välja makstakse, on kohustatud viivitamata teatama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis pensioniametile kõikidest asjaoludest, mis mõjutavad elatisabi maksmist, eelkõige hagi tagamise määramise tühistamisest, elatisnõude rahuldamata jätmisest, lapse kasvatamise lõpetamisest ja võlgniku ülalpidamiskohustuse täitma asumisest perekonnaseaduse § 61 lõikes 4 nõutavas ulatuses.

(2) Kui elatist maksuma kohustatud vanem ei täida vabatahtlikult kohtulahendist tulenevat elatise maksmise kohustust, on elatisabi taotleja kohustatud esitama täitmisavalduse. Taotleja on kohustatud viivitamata teatama pensioniametile täitmisavalduse esitamisest.

(3) Kui elatisabi on makstud hoolimata sellest, et käesolevas seaduses sätestatud elatisabi saamise tingimused ei olnud täidetud või on jõustunud kohtulahend, mille kohaselt võlgnik ei ole kohustatud elatist maksuma, peab taotleja elatisabi riigile tagasi maksuma.

(4) Kui vanem ei maksa alusetult saadud elatisabi tagasi, teeb pensioniamet talle enamakstud summa tagasinõudmiseks ettekirjutuse koos hoiatusega. Hoiatuses märgitud tähtaja jooksul ettekirjutuse täitmata jätmise korral annab pensioniamet ettekirjutuse sundtäitmiseks täitemenetluse seadustikus sätestatud korras. Hoiatuses märgitud tähtaeg ei või olla lühem kui kümme tööpäeva.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud ettekirjutus peab sisaldama järgmisi andmeid:

- 1) ettekirjutuse koostanud ametniku ees- ja perekonnanimi ning ametikoht;
- 2) ettekirjutuse tegemise kuupäev;
- 3) ettekirjutuse adressaadi nimi ja aadress;
- 4) ettekirjutuse faktiline ja õiguslik alus;
- 5) tagasinõutava elatisabi summa;
- 6) ettekirjutuse täitmise tähtaeg;
- 7) ettekirjutuse vaidlustamise võimalused, tähtaeg ja kord;
- 8) hoiatus sundtäitmise algatamise kohta kohustuse täitmata jätmise korral.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud ettekirjutus koos hoiatusega saadetakse elatisabi saanud isikule viie tööpäeva jooksul ettekirjutuse ja hoiatuse tegemise päevast arvates.

(7) Alusetult makstud elatisabi tagasinõudmist korraldab pensioniamet.

§ 10. Elatisnõude üleminek riigile

(1) Kui lapsel oli käesoleva seaduse § 3 lõikes 2 nimetatud ajal õigus nõuda ülalpidamist oma vanemalt, läheb elatisabi saaja nõue elatisabi määramise otsuse tegemisel üle riigile.

(2) Ülalpidamiskohustuse võlgniku ja võlausaldaja vahelises vaidluses tehtud kohtulahend käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel riigile üleläänud elatisnõude kohta kehtib ka riigi suhtes. Riigil on talle üleläänud elatisnõude suhtes olemasolevast täitedokumendist tulenevad õigused.

(3) Pensioniamet teatab võlgnikule nõude riigile üleminekust viivitamata pärast ülalpidamiskohustuse võlgniku ja võlausaldaja vahelises vaidluses tehtud kohtulahendi jõustumist.

(4) Võlgnikule teatatakse kirjalikult, milline nõue, millisest hetkest, millises ulatuses ja millisel õiguslikul alusel on riigile üle läänud. Ühtlasi tehakse võlgnikule ettepanek riigi nõue rahuldada ja antakse nõude rahuldamiseks vajalikke juhiseid.

(5) Võlgnik võib rahuldada riigi nõude kas ühekorraga või kolmes osas teate saamisele järgneva kolme kuu jooksul, tasudes osamakse iga kuu 15. päevaks. Võlgnikule saadetavas teates kirjeldatakse ositi maksmise võimalust ning märgitakse osamaksete suurus ja maksetähtpäevad.

(6) [Sotsiaalminister](#) kehtestab võlgnikule saadetava teate vormi.

(7) Kui elatisnõude võlgnik ei ole riigile üleläänud nõuet vabatahtlikult rahuldanud, nõuab riik võla sisse pärast elatise maksmiseks kohustava kohtulahendi jõustumist.

§ 11. Riigile üleläänud elatisnõude sissenõudmine

(1) Käesoleva seaduse § 10 lõike 1 alusel riigile üleläänud nõude sissenõudmist korraldab ja võlausaldaja õigusi teostab nõude ülemineku aluseks oleva otsuse teinud pensioniamet.

(2) Kui võlgnik ei rahulda riigile üleläänud elatisnõuet, teeb käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud pensioniamet riigi nimel avalduse lapsevanema poolt elatisasjas algatatud täitemenetlusega ühinemiseks. Kui elatise sissenõudmiseks ei ole täitemenetlust algatatud, teeb seda pensioniamet.

(3) Riigile üle läänud osas elatisnõude sissenõudmise ja alusetult makstud elatisabi tagasinõudmise korra kehtestab sotsiaalminister.

(4) Taotleja, kelle lapsele on makstud elatisabi, on pensioniameti nõudmisel kohustatud esitama ülevaate lapsele makstud elatisest ja muid andmeid, mis on elatisabi maksmise ja elatise tagasinõude seisukohalt olulised.

§ 12. Vaidluste lahendamine

(1) Kui taotleja ei nõustu pensioniameti poolt käesoleva seaduse alusel tehtud otsusega, on tal õigus pöörduda vaidega riikliku pensionikindlustuse seaduse § 33 lõike 1 alusel moodustatud pensionikomisjoni poole 30 päeva jooksul arvates otsuse kättesaamisest.

(2) Kui taotleja pensionikomisjoni otsusega ei nõustu, on tal õigus pöörduda halduskohtusse 30 päeva jooksul arvates päevast, millal vaideotsus talle teatavaks tehti.

§ 13. Elatisabi andmete kandmine registrisse

Andmed elatisabi määramise, määramise aluse ja maksmise kohta kantakse riiklikku pensionikindlustuse registrisse.

§ 14. Täitemenetluse seadustiku muutmine

Täitemenetluse seadustikus (RT I 2005, 27, 198; 2007, 2, 7) tehakse järgmised muudatused ja täiendused:

1)paragrahvi 18 täiendatakse lõikega 1¹järgmises sõnastuses:

«(1¹) Elatisnõude üleminekut riigile elatisabi seaduse § 10 lõike 1 alusel tõendab elatisabi määramise otsus.»;

2)paragrahvi 26 lõike 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«(2) Kohtutäituril on õigus pöörduda täitemenetluseks vajaliku suulise ja kirjaliku teabe saamiseks kolmanda isiku poole, sealhulgas nõuda andmeid võlgniku elu- või asukoha ning kontaktandmete kohta, kui on alust arvata, et kolmas isik sellist infot omab. Kohtutäituril on õigus nõuda täitemenetluseks vajalikke andmeid võlgniku tasunõude kohta võlgniku tööandjalt ja teistelt võlgniku suhtes kohustatud isikutelt. Kolmas isik on kohustatud andmeid esitama, välja arvatud juhul, kui tal on seaduse alusel õigus andmete esitamisest keelduda.»;

3)seadust täiendatakse §-ga 26¹järgmises sõnastuses:

«§ 26¹. Trahvi määramine

(1) Kohtutäitur võib teha trahvihoiatuse:

1) käesoleva seaduse §-s 26 sätestatud kohustuse täitmata jätmise korral teavet andma kohustatud isikule;

2) võlgniku suhtes kohustatud kolmandale isikule, kui viimane keeldub alusetult arestimisakti täitmisest või ei täida seda nõuetekohaselt.

(2) Kui teavet andma või arestimisakti täitma kohustatud isik ei täida oma kohustusi trahvihoiatusest hoolimata, teeb kohtutäitur kohtule ettepaneku isiku trahvimiseks.

(3) Kohus teeb teabe andmise või arestimisakti täitmise kohustuse täitmata jätmise korral kohtutäituri ettepaneku alusel trahvimääruse. Trahvimääruses korratakse täitmiseks vajaliku teabe esitamise või arestimisakti täitmise korraldust. Trahv nõutakse sisse riigieelarvesse.

(4) Esmakordsel trahvimisel ei ole trahvisumma väiksem kui 50 ja suurem kui 200 trahviühikut, korduval trahvimisel ei ole see suurem kui 500 trahviühikut karistusseadustiku mõttes.

(5) Kohus võib isikule määrata kohtutäituri ettepanekul korduvalt rahatrahvi kuni kohustus täidetakse või esitatakse määruse kohta vastuväide. Vastuväite esitamisel jätkub menetlus tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 601 lõigetes 3–8 sätestatud korras.»;

4)paragrahvi 65 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

«(4) Lapse elatisnõude alusel tekkinud arestipandiõigus asub sõltumata arestimise ajast muudest arestipandiõigustest eespool. Lapse elatisnõude alusel tekkinud arestipandiõigustel on sama järjekoht.»;

5)paragrahvi 115 lõike 2 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«Kontol olev raha kantakse vastavalt arestimisaktile arestitud ulatuses üle kohtutäituri ametialasele arvelduskontole, välja arvatud juhul, kui täitedokumendiks on muu kui lapsele kohtumenetluse ajal elatise maksmise nõude kohta tehtud hagi tagamise määrus.»;

6)paragrahvi 119 lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

«Sõltumata saabumise hetkest loetakse lapse elatisnõude alusel koostatud arestimisakt esimesena saabunuks.»;

7)paragrahvi 132 täiendatakse lõikega 1¹ning lõiked 2 ja 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«(1¹) Kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii lapse elatisnõude täielikule rahuldamisele, võib arestida kuni pool käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud sissetulekust.

(2) Kui võlgnik peab seadusest tulenevalt ülal teist isikut või maksab talle elatist, suureneb mittearestitav summa iga ülalpeetava kohta ühe kolmandiku võrra palga alammäärast kuus, välja arvatud juhul, kui sundtäidetakse lapse elatisnõuet.

(3) Mittearestitavat summat ületavast sissetuleku osast võib kuni viiele palga alammäära suurusele summale vastavast osast arestida kaks kolmandikku, seda ületavast sissetulekust kogu sissetuleku, tingimusel, et arestitav summa ei ületa kahte kolmandikku kogu sissetulekust. Sätet ei kohaldata, kui sundtäitmisel on elatise nõue.»;

8)paragrahvi 174 lõiget 3 täiendatakse punktiga 2¹järgmises sõnastuses:

«2¹) lapse elatishõuded»;

9)paragrahvi 174 lõike 3 punktis 3 asendatakse sõnad «punkti 1 või 2» sõnadega «punktide 1–2¹».

§ 15. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduses (RT I 1999, 101, 903; 2007, 4, 19) tehakse järgmised täiendused:

1)paragrahvi 19 lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu «või 69» sõnadega «ja elatisabi, mida füüsiline isik saab elatisabi seaduse § 6 alusel.»;

2)paragrahvi 24 täiendatakse pärast sõna «kohaselt» sõnadega «, ja riigile üleläänud elatishõude rahuldamiseks makstud summad»;

3)paragrahvi 29 lõike 9 esimest lauset täiendatakse pärast sõna «elatis» sõnadega «ja elatisabi»;

4)paragrahvi 41 punkti 6 täiendatakse pärast sõna «elatiselt,» sõnaga «elatisabilt,»;

5)paragrahvi 42 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna «kohaselt» sõnadega «, ja riigile üleläänud elatishõude rahuldamiseks makstud summad».

§ 16. Seaduse rakendamine

Käesoleva seaduse alusel makstakse elatisabi, kui käesoleva seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud hagi tagamise määrus või maksettepaneku määrus on tehtud pärast käesoleva seaduse jõustumist.

§ 17. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2008. aasta 1. jaanuaril.

Riigikogu esimees Toomas VAREK